

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije: Pričakovanja in predlogi za leto 2024, pregled dela v 2023 – gradivo za posvet s sindikalnimi zaupniki, člani in sindikati dejavnosti

Pričakovanja in predlogi ZSSS za leto 2024:

1. (Minimalna) plača

Minimalna plača se določa vsako leto januarja, po posvetovanju s socialnimi partnerji. Po zakonu o minimalni plači predstavlja znesek, ki je vsaj 20 % in ne več kot 40 % višji od izračunanih minimalnih življenjskih stroškov, upošteva pa tudi rast cen življenjskih potrebščin, gibanje plač, gospodarske razmere oziroma gospodarsko rast in gibanje zaposlenosti.

Kljub pozivom ZSSS za višji dvig (7.5%) je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZEM) 23. 1. 2024 objavilo informacijo, da bo minimalna plača za leto 2024 višja za 4,2% oziroma da bo znašala 1.253,90 eur bruto (902,07 eur neto).

Se je pa MDDSZEM zavezalo, da bo na področju plač sledilo še dvema pozivoma ZSSS:

- da bo spremenjen zakon, po katerem se življenjske stroške ugotavlja bolj pogosto kot vsakih 6 let;
- da se mora uveljaviti pravilo 'Enka je minimalka!'

2. Uravnotežena davčna reforma

Pričakujemo prenovo davčnega sistema, kjer bomo vztrajali na uravnoteženosti davkov iz naslova prejemkov in premoženja. V kolikor se razbremenijo prejemki, je potrebno poiskati vire v premoženju, kjer se najpogosteje omenja nepremičnine. Še naprej bomo absolutno nasprotovali socialni kapici, predlagali pa bomo razbremenjevanje srednjega razreda, uvedbo višje splošne davčne olajšave, uskladitev dohodninske zakonodaje in zakonodaje s področja socialnih transferjev (zvezni prehodi), enako obremenitev vseh oblik dela (med npr. normirane s-p.-je).

3. Nadaljevanje pogajanj za ZDR – 2. krog:

Nedogovorjena so ostala pomembna vprašanja, med njimi zagotovo. 30-urni delovnik, 48-urni neprekinjeni mesečni odmor, dodatek za sobotno delo, obvezna božičnica, osnove plačnega modela, pa tudi predlogi posameznih socialnih partnerjev. Zaradi vrste nesprejemljivih predlogov delodajalcev, usmerjenih na deregulacijo in zmanjševanje pravic, pričakujemo zelo težka pogajanja.

Pričakujemo ukrepe v smeri zmanjševanja prekarnosti ter zagotavljanja varnega in zdravega delovnega okolja, tudi v prilagajanju delovnih mest starejšim.

4. Reforma pokojninskega in invalidskega zavarovanja:

Kljub napovedim se pogajanja na tem področju še niso začela, zato pričakujemo, da bo Vlada Republike Slovenije nemudoma predstavi svoja stališča in pristopi k pogajanjem. Pri teh si bomo v

temelju prizadevali za ohranitev sedanjih obveznih pogojev za upokojitev (40 let). Pričakujemo izračune predlaganih posledic za posamezne skupine zaposlenih (npr. predlog povečanega števila let, ki se upoštevajo pri odmeri pokojnine) in predlagamo prenovu področja invalidskega zavarovanja, ki v zadnjih letih ni bilo deležno potrebne pozornosti. Vztrajamo pri izenačitvi prispevne stopnje delodajalcev.

5. Socialni dialog:

Vztrajali bomo na obuditvi socialnega dialoga v okviru Ekonomsko socialnega sveta, enaki obravnavi z delodajalskimi organizacijami in iskali rešitve za financiranje socialnega dialoga.

Pozivamo ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti k uresničevanju evropske direktive o ustreznih minimalnih plačah v Evropski uniji, **sprejetje akcijskega načrta za spodbujanje kolektivnih pogajanj** in ukrepov za krepitev zmogljivosti socialnih partnerjev za sodelovanje v kolektivnih pogajanjih o določanju plač ter spodbujanje konstruktivnih, smiselnih in informiranih pogajanj o plačah.

Na panožni ravni si bomo skupaj s sindikati dejavnosti prizadevali za izboljšanje bipartitnega socialnega dialoga, vključno z **novim plačnim modelom** ter za dokončno ureditev plačnih nesorazmerij in plač v javnem sektorju.

5. Učinkovitejši nadzor nad kršitvami ter delo inšpektorata za delo

Še naprej se bomo zavzemali za krepitev Inšpektorata Republike Slovenije za delo in njegovega nadzora. Posebej se zavzemamo za nenapovedane preglede, ciljne akcije, poglobljene nadzore ter nujno skrajševanje postopkov.

6. Ureditev področja zdravstvenega zavarovanja

Apeliramo na čim hitrejšo ureditev področja zdravstvenega zavarovanja in iz njega izhajajočih pravic, ki jih veliko število posameznikov težko uveljavlja. Pričakujemo, da se sedanje obvezno dopolnilno zavarovanje uredi tako, da bodo več plačevali tisti, ki imajo več in ne vsi enako.

7. Sprejetje Zakona o urejanju trga dela (ZUTD) in Zakona o delitvi dobička

V okviru pogajanj za spremembe ZUTD smo uspeli doseči soglasje socialnih partnerjev, da se v predlog zakona vnesejo določbe, ki bodo pomembno izboljšale socialni položaj brezposelnih, saj dvigujejo višino nadomestila za brezposelnost, hkrati pa jo vežejo na višino minimalne plače, kar bo zagotovilo njihovo sprotno usklajevanje. Spremembe ZUTD so v medresorskem usklajevanju, zato pričakujemo čim prej sprejetje. Enako velja za predlog sprememb Zakona o delitvi dobička, ki usklajen z resornim ministrstvom, čaka pa še na zakonodajni postopek.

Pregled dela ZSSS v letu 2023:

ZSSS pri svojem delu sledi programskim smernicam, ki jih sprejema kongres ZSSS, v vsakem trenutku pa se seveda odziva na potrebe in pričakovanja članstva, delavk in delavcev, aktualno gospodarsko in politično dogajanje ter spremembe v družbi, katere aktivni del ZSSS je. V letu 2023 je tako ZSSS prispevala k spremembam na boljše na številnih področjih, izpostavili bi le nekaj izmed njih.

Sprejet Pravilnik o poklicnih boleznih, do katerega smo leta 2023 prišli po 30 letih prizadevanj ZSSS, je zagotovo pozitivna sprememba. S sprejetjem pravilnika so vsi delavci in delavke v Sloveniji seznanjeni z naborom poklicnih bolezni, upravičeni do uveljavljanja pravic v okviru zdravstvenega in invalidskega zavarovanja, prav tako pa sprejeti pravilnik pomeni, da so delodajalci prisiljeni določiti preventivne ukrepe v delovnih procesih in posledično pozitivno vplivati za zdravje in varnost zaposlenih.

Sprejetje pravilnika je, med drugim, tudi posledica posredovanja ZSSS pri Mednarodni organizaciji za delo (MOD) in pritožbe zoper Republiko Slovenijo zaradi neizvrševanja konvencije MOD.

Na področju varnosti in zdravja pri delu je pomembno spremembo na bolje za delavke in delavce prinaša tudi **posodobljen Pravilnik o zagotavljanju varnosti in zdravja pri ročnem premeščanju bremen**, s katerim so se znižale dovoljene mase bremen pri ročnem premeščanju, s tem pa se je znižalo dolgoročno tveganje za nastanek mišično-kostnih obolenj delavcev. Sprememba pravilnika (prva po letu 2005!) je rezultat skupne kampanje ZSSS in Sindikata delavcev trgovine Slovenije (SDTS) "Tvoj sindikat zahteva omejitev ročnega premeščanja bremen."

Spremembe ZDR-1 so za naše, sindikalno delo in za delo ter življenje vseh delavk in delavcev v Sloveniji izjemnega pomena, saj izboljšujejo številne vidike njihovega položaja. Izpostaviti velja:

- pet dni neplačanega dopusta v primeru oskrbe oziroma nege družinskega člana,
- subsidiarna odgovornost pogodbenika za neplačilo plače delavcu za dejavnost gradbeništva,
- povišanje nadomestila za nezagotavljanje dela agencijskim delavcem,
- pravica do odklopa,
- obveznost pisnega odgovora delodajalca v primeru nesprejema predloga delavca za spremembo pogodbe o zaposlitvi,
- plačana odsotnost za žrtve nasilja v družini,
- možnost sklenitve pogodbe za krajši delovni čas za starše ter oskrbovalce zaradi potreb usklajevanja poklicnega in družinskega življenja,
- obveznost delodajalca, da delavcu v primeru podanega opozorila pred odpovedjo na njegovo zahtevo omogoči zagovor,
- skrajšan rok veljavnosti opozorila pred odpovedjo iz krivdnega razloga,
- višja varnost sindikalnih zaupnikov v primeru odpovedi pogodbe o zaposlitvi,
- prepoved pobota stroškov v povezavi z delom.

Pri spremembah ZDR-1 ne gre samo za spremembe, ki so bile v zakon umeščene, pomemben dosežek predstavlja tudi dejstvo, da smo s svojimi prizadevanji preprečili spremembe na škodo delavk in delavcev, ki so jih predlagale delodajalske organizacije., na primer izločitev časa odmora iz delovnega časa, predlogi za lažje odpuščanje, nižje odpravnine in podobno.

ZSSS je že leta opozarjala na nespoštovanje veljavne ureditve na področju delovnega časa, zagotavljanja počitkov, odmorov in dopustov, v okviru usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja. S tem v zvezi so bile po opravljenem usklajevanju na Ekonomsko socialnem svetu in, ne pozabimo, ob soglasju socialnih partnerjev sprejete **spremembe Zakona o evidencah na področju delovnega časa in socialne varnosti**, ki bodo inšpektoratu za delo omogočile nadzor nad spoštovanjem določb glede delovnega časa. Iz evidence pa je končno razvidno, v kakšni obliki delovnega časa delavec opravlja delo,

kdaj je nastopil in končal delo ter koliko časa je delo opravljal. Poleg tega je delavcu po novem zagotovljen sprotni ter mesečni vpogled v evidenco opravljenih ur.

Na celotnem področju svojega delovanja ZSSS uveljavlja *načelo enake obravnave zaposlenih*. Tako smo med drugim dosegli, da se je preko **sprememb Zakona o čezmejnem izvajanju storitev** uzakonila enaka obravnava domačih in napotnih delavcev. Dosegli smo, da je pri presoji pogojev za napotitev delavcev v tujino dosledneje zahtevano spoštovanje delovne zakonodaje, kar velja še posebej na področju plač, delovnega časa, zaposlovanja na črno, ocenjevanja tveganj in usposabljanja za varno opravljanje dela ter zagotavljanje varnega delovnega okolja.

Socialni dialog:

ZSSS vztraja, da se morajo rešitve na področju trga dela oblikovati v okviru socialnega dialoga. V skladu s tem stališčem je ZSSS sodelovala na usklajevanjih predlogov zakonodaje v okviru pogajalskih skupin ESS, pa tudi v okviru nastajanja nekaterih rešitev na posameznih ministrstvih. Ker je aktiven socialni dialog pomemben element nastajanja zakonodaje na delovnem in socialnem področju ZSSS ne podpira izstopa delodajalcev iz ESS, ki se je zgodil v letu 2023, hkrati pa v okviru pogovorov za ponovno obuditev socialnega dialoga na tej ravni nasprotuje kakršnemukoli izsiljevanju ali pogojevanju delodajalske strani z rešitvami, ki bi nasprotovale programu ali usmeritvam ZSSS.

Izhodišča za pogajanja o pokojninski reformi med drugim vsebujejo elemente za dolgoročno vzdržno financiranje pokojninskega sistema, zagotovitev višine pokojnin, ki bi naj omogočale kritje tekočih stroškov brez potreb po socialni pomoči, formulo za usklajevanje pokojnin z namenom ohranjanja realne vrednosti pokojnin, zagotovitev boljših delovnih pogojev, ki bi starejšim delavcem olajšalo aktivnost na trgu dela. Dosegli smo, da načelom, ki jih je v povezavi z pokojninsko reformo sprejelo predsedstvo ZSSS sledijo tudi izhodišča, ki jih je za pokojninsko reformo oblikovalo in sprejelo MDDSZEM in ki čakajo na sprejem na Vladi RS.

V skladu s pozivi ZSSS in Sindikata upokojencev Slovenije (SUS) se je s 1. 1. 2024 opravila delna uskladitev pokojnin in nadomestil iz invalidskega zavarovanja za 8,2%.

Politika in sistem plač in drugih prejemkov

Predstavniki sindikatov dejavnosti, članov ZSSS sodelujejo v skupini za vzpostavitev novega plačnega modela, ki mora biti posodobljen, pregleden in uporaben v praksi. Osnova je vzpostavitev poštenega in preglednega plačnega sistema v zasebnem sektorju, pri čemer pa se zaveda, da bodo imeli pomembno vlogo pri njegovem oblikovanju sindikati dejavnosti v okviru pogajanja za kolektivne pogodbe dejavnosti.

ZSSS je v letu 2023 sodelovala tudi pri pripravi **sprememb Uredbe o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih prejemkov, predvsem v luči povečane inflacije in splošne druginje**. Dogovorjene spremembe ne pomenijo zgolj znatnega povišanja posameznih zneskov temveč predstavljajo tudi sistemski premik pri določitvi višine nekaterih neobdavčenih prejemkov. Namesto nominalno določenega zneska so nekateri prejemki po novem povezani z vsakokratno povprečno plačo. Gre predvsem za odpravnino ob upokojitvi, jubilejne nagrade ter plačila dijakom in študentom na praktičnem usposabljanju. To pa pomeni, da se bo njihova višina vsako leto spreminjala, in sicer upoštevajoč višino povprečne plače zaposlenega v Sloveniji, ki pa vsako leto raste.

ZSSS vsako leto aktivno vpliva na **določitev višine minimalne plače**, po več pozivih je bila v letu 2023 izdelana nova ocena minimalnih življenjskih stroškov. Prav tako je ZSSS preprečila zamrznitev minimalne plače in socialnih transferjev z zadnjim Zakonom o izvrševanju proračuna

V okviru pogajanj za **spremembe ZUTD** smo uspeli doseči soglasje socialnih partnerjev, da se v predlog zakona vnesejo določbe, ki bodo pomembno izboljšale socialni položaj brezposelnih, saj dvigujejo

višino nadomestila za brezposelnost, hkrati pa jo vežejo na višino minimalne plače, kar bo zagotovilo njihovo sprotno usklajevanje. Spremembe ZUTD so v medresorskem usklajevanju.

V pripravah zakonodaje smo sodelovali pri pripravi predloga sprememb **Zakona o delitvi dobička**, ki usklajen z resornim ministrstvom, čaka pa še na zakonodajni postopek.